

قضیه فلسطین

پیشینه تاریخی و تحولات معاصر

محرر محمد صالح

مترجمان:

صابر گل عنبری

یوسف رضازاده

مرکز آموزش و پژوهش‌های بین‌المللی

تهران - ۱۳۹۴

فهرست نویسی پیش از انتشار

بر شناسه: صالح، محسن محمد، ۱۹۶۰ م.
نویسنده نام پدیدآور: قضیه فلسطین؛ پیشینه تاریخی و تحولات معاصر / محسن محمد صالح / ترجمه صابر گل عنبری، یوسف رضازاده؛
[به سفارش] مرکز آموزش و پژوهش های بین المللی وزارت امور خارجه
شخصات نشر: تهران: وزارت امور خارجه، اداره نشر، ۱۳۹۴.
شخصات ظاهری: ۲۷۸ ص.
نایک: ۸-۷۳۱-۳۶۱-۹۶۴-۹۷۸
ها: ۱۳۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا مختصر
یادداشت: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.
شناسه افزوده: ایران، وزارت امور خارجه، مرکز آموزش و پژوهش های بین المللی
شناسه افزوده: گل عنبری، صابر، ۱۳۵۶ م.
شناسه افزوده: رضازاده، یوسف، ۱۳۱۱ م.
شماره کتابشناسی: ۳۸۳۱۸۴۶

قضیه فلسطین؛ پیشینه تاریخی و تحولات معاصر

مؤلف: محسن محمد صالح
مترجمان: صابر گل عنبری، یوسف رضازاده
شمارگان: ۵۰۰ نسخه
چاپ اول: ۱۳۹۴
همانگی امور نشر: بیتا طهرانیان
ویراستار ادبی: مریم حجاری
صفحه آرای: سحر حبیبی صنعتی
صفحه آرای، طراحی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی:

اداره نشر وزارت امور خارجه

دفتر مرکزی: خیابان شهید باهنر (نیاوران)، خیابان شهید آقایی، مرکز آموزش و پژوهش های بین المللی وزارت امور خارجه
تلفن: ۲۲۲۹۷۰۲۹، نمابر: ۲۲۸۳۲۵۶۵
نماینده گی و فروشگاه مرکزی: میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، پاساژ ناشران، طبقه همکف پلاک ۱۶/۲۲
تلفن فاکس: ۶۶۹۵۲۲۹۰، تلفن همراه: ۰۹۳۵۹۶۴۹۰۲۷، تلفن: ۶۶۴۹۰۳۱۵
فروشگاه شماره ۲: خیابان شهید باهنر (نیاوران)، خیابان شهید آقایی، جنب مرکز آموزش و پژوهش های بین المللی وزارت امور خارجه
تلفن: ۲۲۸۰۲۶۶۲

فهرست مطالب

۱	سخن ناشر
۳	مقدمه مولف بر چاپ عربی
۵	مقدمه مولف بر چاپ فارسی
۷	مقدمه مترجمان

فصل اول: پیشینه مسأله فلسطین تا سال ۱۹۱۸

۱۵	مقدمه
۱۶	فلسطین
۱۹	جایگاه اسلامی فلسطین
۲۱	فلسطین در گذر تاریخ
۲۶	فلسطین در دوره اسلامی
۳۳	ادعاهای دینی و تاریخی یهودیان در مورد فلسطین
۳۵	زمینه‌های ظهور مسأله فلسطین در تاریخ معاصر
۳۹	تحولات سیاسی مسأله فلسطین تا سال ۱۹۱۴
۴۵	مسأله فلسطین در جنگ جهانی اول ۱۹۱۴ - ۱۹۱۸

فصل دوم: فلسطین تحت اشغال انگلیس ۱۹۱۸ - ۱۹۴۸

۵۵	مقدمه
۵۷	توسعه پروژه صهیونیستی
۵۹	ظهور جنبش ملی فلسطین
۷۰	انقلاب بزرگ فلسطین طی سال‌های ۱۹۳۶ تا ۱۹۳۹
۷۶	تحولات سیاسی ۱۹۳۹ تا ۱۹۴۷
۸۴	جنگ سال ۱۹۴۸ و بازتاب آن

فصل سوم: مسأله فلسطین ۱۹۴۹ - ۱۹۶۷

۹۵	مقدمه
۹۵	سرزمین‌های عربی و فلسطین

۹۷		فعالیت ملی فلسطینی
۱۰۴		شکل‌گیری جنبش فتح
۱۰۸		تأسیس سازمان آزادی‌بخش فلسطین (ساف)
۱۰۹		جنگ ژوئن سال ۱۹۶۷ و تبعات آن

فصل چهارم: مسأله فلسطین ۱۹۶۷ - ۱۹۸۷

۱۱۵		مقدمه
۱۱۶		بروز هویت فلسطینی
۱۱۹		مبارزات مسلحانه فلسطینی‌ها
۱۲۸		کشورهای رقیب و مسأله فلسطین
۱۳۳		ظهور جریان اسلام‌گرای فلسطینی

فصل پنجم: مسأله فلسطین ۱۹۸۷ - ۲۰۰۰

۱۳۹		مقدمه
۱۴۰		انتفاضه نخست
۱۴۱		شکل‌گیری جنبش حماس
۱۴۸		سازمان آزادی‌بخش فلسطین
۱۵۸		تشکیلات خودگردان
۱۶۱		رژیم صهیونیستی

فصل ششم: مسأله فلسطین ۲۰۰۰ - ۱۱

۱۶۵		مقدمه
۱۶۶		تجاوزات رژیم صهیونیستی و مقاومت فلسطینیان
۱۸۲		وضعیت داخلی فلسطین
۲۳۳		روند مذاکرات سازش
۲۴۸		قدس و اوضاع کنونی
۲۵۶		دیوار حائل
۲۶۰		رژیم صهیونیستی
۲۶۷		نتیجه‌گیری

سخن ناشر

نشر وزارت امور خارجه با سابقه بیش از سه دهه فعالیت در عرصه ترویج و نشر آثار معتبر علمی و تحقیقاتی در مرکز آموزش و پژوهش‌های بین‌المللی و دیگر مراکز علمی کشور در حوزه سیاست خارجی، علوم سیاسی و حقوق بین‌الملل، به تلاش مستمر خود در ترویج ادبیات علوم سیاسی و روابط بین‌الملل با هدف تعمیق شناخت و آگاهی جامعه علمی و دانشگاهی کشور، خاصه استادان، محققان و دانشجویان نسبت به مباحث این حوزه ادامه داده است.

موضوع فلسطین یکی از مسائل اساسی جهان اسلام و از اولویتهای جمهوری اسلامی ایران است، لذا پرداختن به آن اهمیت ویژه‌ای دارد. اگرچه کتاب‌های زیادی در خصوص مسأله فلسطین نوشته شده، اما نگاه به این موضوع از سوی فردی محقق و صاحب‌نظر در جهان عرب که از نزدیکی با مسأله آشنا بوده و جوانب امر را از نزدیک درک کرده اهمیت داشته و اثر حاضر واجد چنین ویژگی است.

آقای دکتر محسن محمد صالح، نویسنده محقق و صاحب‌نظر در مسأله فلسطین و تحولات منطقه‌ای بوده و مدیر مسؤول انتشارات "زیتونه لبنان" است. وی با عزمی قوی و درکی عمیق سعی کرده جزئیات پیشینه تاریخی مسأله فلسطین را با شواهد تاریخی و به دور از تفسیر شخصی ارائه دهد تا خواننده بتواند با تحلیل خود تصویر کاملی از شرایط کنونی در بستر تحولات تاریخی داشته باشد. نگاه به مسأله فلسطین در این اثر به نحوی است که علی‌رغم تحولات پیچیده روز که موجب ابهام در فضای تحلیل می‌شود، محققان را گمراه نکند.

چاپ ترجمه فارسی کتاب "قضیه فلسطین؛ پیشینه تاریخی و تحولات معاصر" در نوع خود ویژگی‌هایی دارد که کتاب‌های مشابه فاقد آن است. از سوی دیگر، آگاهی محققان و علاقه‌مندان ایرانی از نظر و تحلیل فردی محقق و صاحب‌نظر در فضای تحولات منطقه نسبت به مسأله‌ای مهمی مانند فلسطین یک ضرورت ارزیابی می‌شود.

در چارچوب رسالت خطیر انتشار آثار فاخر و ارزشمند و مورد نیاز جامعه علمی کشور و نظر به اینکه مسأله فلسطین آرمانی است عدالت‌خواهانه که نه تنها برای مردم فلسطین، بلکه برای مسلمانان جهان و تمامی جوامع بشری که به دور از شعار به دنبال احقاق حق مظلوم هستند اهمیت حیاتی دارد، دفاع از موضوع فلسطین از موضوعات مهم سیاست خارجی ایران بوده و این سیاست در چارچوب موازین و اصول قانون اساسی و آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران قرار دارد. بر این اساس، چاپ کتاب مذکور در دستور کار نشر وزارت امور خارجه قرار گرفت. امید است اثر حاضر بتواند به فهم دقیق‌تر موضوع فلسطین کمک کند.

مقدمه مولف بر چاپ عربی

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على سيد المرسلين و على آله و اصحابه اجمعين.

این نوشتار تلاش می کند با بررسی مقاطع حساس تاریخ مسأله فلسطین تصویری کلی درباره این موضوع ارائه دهد، چرا که مطالعه سیر تاریخی مسأله فلسطین این امکان را به خواننده می دهد تا به تصویری جامع از آن دست یابد و با تسلسلی منطقی همه تدریجاً بر واکاوی سیر تاریخی با عوامل به هم پیوسته ای که در هر مرحله زمانی بر مسئله فلسطین تأثیر گذارده است آشنا شود. موشکافی مسأله فلسطین با دسته بندی آن به موضوعاتی همچون (سرزمین، ملت، دشمن و مقاومت و...) هم ممکن بود، اما به نظر این دسته بندی با وجود برخی مزایا، کارایی لازم در پژوهش های کوتاه را ندارد و به جای تصویری جامع از همه موضوعات در یک چارچوب، نمای کلی از هر موضوع را به صورت جداگانه ارائه می دهد.

مخاطبان این پژوهش کسانی هستند که به دنبال یافتن نگاهی کلی درباره مسأله فلسطین بوده و وقت کافی برای انجام مطالعات جامع و تخصصی در این حوزه را ندارند. با وجود این، وضعیت کنونی فلسطین در فصل هشتم به شکل مفصل تری مورد بررسی قرار گرفته تا خواننده بتواند پاسخ پرسش های گوناگونش درباره حوادث، تحولات و ابهامات و پیچیدگی های شرایط کنونی قضیه فلسطین را پیدا کند.

این نوشتار حق ملت فلسطین در سرزمین خود را به رسمیت می شناسد و آن را سرزمین عربی و اسلامی می داند که بر پایه متدی علمی، آکادمیک و مستند نگاشته شده و در حد امکان کوشیده زبانی ساده و بی پیرایه داشته باشد. همچنین ضمن دوری از به کارگیری گفتمان احساسی انشائی، مملو از اطلاعاتی است که تا نیمه دوم سال ۲۰۱۱ به روز شده است.

کتاب حاضر نسخه اصلاحی کتاب منتشر شده در سال ۲۰۰۲ با عنوان "قضیه فلسطین؛ پیشینه تاریخی و تحولات معاصر" است که در کشورهای مصر، کویت و مالزی چاپ شد.
امیدوارم که این اثر مورد رضایت و قبول خداوند بلند مرتبه قرار گیرد.

محسن محمد صالح

www.ketab.ir

مقدمه مولف بر چاپ فارسی

خداوند متعال را شاکریم که این فرصت را فراهم کرد تا کتاب «قضیه فلسطین؛ پیشینه تاریخی و تحولات معاصر» به زبان فارسی ترجمه و منتشر شود. این کتاب به میلیون‌ها مسلمان فارسی زبان فرصت آشنایی بیشتر با مسأله فلسطین با روکرد علمی، واقع‌گرا و از زاویه دید اسلامی می‌دهد.

ایران در سال ۱۹۷۰ با به ثمر نشاندن انقلاب اسلامی خود از طریق ریشه‌کنی نظام شاهنشاهی و دفع اطمینان رژیم صهیونیستی، گام تاریخی سرنوشت‌سازی برداشت و مسأله فلسطین را به عنوان محور معرعه در رأس اولویت‌های خود قرار داد و در همین راستا، بر موضع خود در خصوص ضرورت آزادی کل سرزمین فلسطین تأکید و بر حمایت از مظلومیت ملت فلسطین پافشاری کرد. ایران همچنین ضمن حمایت از گروه‌های مقاومت، هیچ‌گونه برنامه سازش مسالمت‌آمیزی را که به چشم‌پوشی از ذره‌ای از خاک سرزمین مقدس فلسطین منجر شود به رسمیت شناخت. در عین حال تلاش کرد تا زبان گویای امت واحده اسلامی باشد که قدس و فلسطین حکم کتاب را برای آن دارد.

خداوند متعال در آیه ۹۲ از سوره انبیا می‌فرماید: «إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ» (این امت شما امت واحده‌ای است پس پروردگار شما هستم، پس مرا پرستش کنید).

در برهه کنونی و به ویژه در این شرایط که دشمنان برای تخریب مذهبی، نژادی و منطقه‌ای جهان اسلام و قرار دادن آن تحت سلطه و نفوذ صهیونیسم و غرب استعمارگر می‌کوشند تأکید می‌کنیم که مسأله فلسطین عامل وحدت و همبستگی امت اسلامی خواهد ماند و از سوی دیگر، این آرمان حکم قطب‌نمایی را دارد که مسلمانان را به سمت مقابله با دشمن مشترک سوق می‌دهد. از سوی دیگر، مسأله فلسطین برای حامیان و خادمانش نزد پروردگار و امت مسلمان مایه عزت و سربلندی بوده و خواهد بود. همچنین باعث رسوایی کسانی می‌شود که در نصرت و یاری امت

اسلامی و آرمان‌هایش کوتاهی می‌کنند و در یاری رساندن به مستضعفان سستی به خرج می‌دهند.

در همین جا از تمامی عزیزانی که مسؤولیت ترجمه، چاپ و توزیع این کتاب را بر عهده گرفته‌اند، خالصانه تقدیر و تشکر می‌کنم و سپاس ویژه خود را به همکاران عزیز در اداره نشر وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران به عنوان متولی امر چاپ و نشر این کتاب و همکاران ارجمند در دفتر جنبش مقاومت اسلامی حماس در تهران تقدیم می‌کنم. امیدوارم که نسخه فارسی این کتاب در اختیار تمامی پژوهشگران، کارشناسان و افراد علاقه‌مند به مسأله فلسطین قرار گیرد و پیش درآمدی کلیدی برای ترسیم یک تصویر صحیح، جامع و دقیق از این موضوع باشد تا متخصصان امر بتوانند به توبه به تبعیت از زمینه ابعاد مختلف این مسأله بپردازند.

در پایان، با کمال سپاس خدمت خوانندگان محترم اعلام می‌دارم که از هرگونه نظر، پیشنهاد یا انتقاد سازنده استقبال می‌شود و از آنها در چاپ‌های بعدی این کتاب استفاده خواهد شد.

وبالله التوفیق والهدایة

والحمد لله رب العالمین

حسن محمد صالح